СПЕЦИФИЧНИ ОСОБЕНОСТИ В РАБОТАТА НА МЕДИЦИНСКАТА СЕСТРА В ПЪРВИЧНАТА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ

П. Добрилова и К. Стефанова

Филиал „Проф. д-р Иван Митев“ – Враца, МУ – София

THE FEATURES OF THE NURSE WORK IN PRIMARY MEDICAL CARE

P. Dobrilova and K. Stefanova

Branch “Prof. Dr Ivan Mitev” – Vratza, Medical University – Sofia

Резюме. *Характеристиките на първичната медицинска помощ налагат в нея да се реализира дейност от подготвени специалисти. Освен общопрактикуващите лекари, с особено значима роля в тази система са медицинските сестри, на които са поверени редица отговорности. Здравните потребности на населението постоянно нарастват, което обуславя необходимостта фигурата на медицинската сестра да отговори адекватно на тези условия, в които константна величина е само грижата за здравето, а всички останали елементи се свързват с динамични движения. За да осъществява своята дейност и да изпълнява мисията си, пред медицинската сестра в първичната медицинска помощ стоят като основни цели опазването и подобряването на здравето в общността, като фокусът на отделните ѝ действия се съсредоточава върху промоция на здравето и профилактика на болестите. Целта на настоящото проучване е да се определи ролята на медицинската сестра в първичната медицинска помощ и необходимостта от специфичните ѝ дейности за решаване на здравните проблеми на пациента, семейството и общността.*

Ключови думи: *медицинска сестра, първична медицинска помощ, промоция на здравето, профилактика на болестите*

Abstract. *The characteristics of primary medical care require performance of services by trained specialists. Except for general practitioners, nurses have an extremely significant role in this system taking a series of responsibilities. Health needs of population increase permanently which needs an adequate response of the nurse to these conditions, where the only constant value is health care and the other components are associated with dynamic movements. In order to perform the nurse’s mission and activity the nurse in primary health care has the main objectives to protect and improve health in community as the focus of the separate nurse’s actions is directed to health promotion and disease prevention. The aim of the present study is to determine the role of nurse in primary medical care and the need of the specific nurse activities for solution of health problem of the patient, family and society.*

Key words: *nurse, primary medical care, health promotion, disease prevention*

Основно място в първичната медицинска помощ имат общопрактикуващият лекар и медицинската сестра. Ключовата роля на медицинската сестра произтича от компетенциите ѝ, развити на базата на потребностите на пациента от извънболнични грижи. В този аспект ролята на медицинските сестри се обуславя от редица предизвикателства:

- Да се анализират здравните потребности на населението;
- Да се идентифицира нуждата от общуване на медицинската сестра с пациента, семейството и общността;
- Да се оцени мотивацията на медицинската сестра за усъвършенстване на знания, умения и подходи за холистично решаване на

здравните проблеми на пациента в системата на първичната медицинска помощ;

- Да се аргументира автономността на сестринските дейности като фундамент за развитие на професията.

Счита се, че общата медицинска практика има голямо значение в осъществяване на здравнопромотивните и профилактичните дейности в системата на здравеопазването.

Медицинската сестра в първичната медицинска помощ е един от основните изпълнители на здравно-промотивни и профилактични дейности, които представляват съществена част от съдържанието на общата медицинска помощ. Тя извършва разнообразни функции, има задължения и отговорности, които в много голяма степен я отличават от останалите медицински сестри, работещи в другите сектори на системата на медицинската помощ.

За да отговори адекватно на повишените изисквания към професионалната компетентност, медицинската сестра в първичната помощ е необходимо да притежава съответните специфични знания и умения [5].

Пред медицинските сестри стоят редица задачи, които се реализират чрез изпълнението на основните им функции. Те се отнасят към повишаване на компетентността им чрез непрекъснато обучение; повишаване на качеството на сестринските грижи чрез прилагане на средства за качествени грижи; активно сътрудничество на медицинската сестра с индивида, семейството и общността и въвличането им в партньорство за постигане на здравно благополучие; повишаване на отговорността за опазване, укрепване и възстановяване на здравето на обслужващото население; спазване на моралния и професионален кодекс; прилагане на холистичния подход в грижите за пациента; защита на интересите и престижа на сестринското съсловие чрез участие в съюзи, съсловни организации и техни форуми.

Проведено е проучване, в което се разглеждат специфични подходи, методи и системи на сестринските грижи като елемент от качеството на медицинската помощ [4].

Реализирането на специфичните подходи дава възможност на медицинските сестри да отговарят адекватно на растящите потребности от здравни грижи за населението в първичната медицинска помощ и доближават тяхната дейност в България до професионалния модел на сестринска практика в Европа.

Понастоящем е актуална дискусията за това необходимо ли е медицинската сестра, работеща със семействата, да има специалност семейна медицинска сестра и как тя да функционира в това си качество. Експерти, ангажирани в реализирането на тази следдипломна специализация, се опитват да я определят и да изяснят нейната необходимост. Постигнато е съгласие, че целта в работата на личната (семейната) медицинска сестра е опазване и подобряване здравето на общността (семейството), като основният фокус пада върху промоция на здравето и превенция на болестите.

Осигуряването на първични здравни грижи на предната линия в здравната система изисква медицинската сестра да планира, да участва и да прилага дейности в следните основни насоки:

– да идентифицира рисковите фактори, които са свързани със здравето;

– да идентифицира групи в семейството, които са с висок риск за здравето. В повечето случаи във всяко семейство съществуват индивиди, които са с по-висок риск за здравето от останалите. Това може да са неомъжени майки, самотни родители, хора, пристрастени към наркотици, безработни, лица с умствени увреждания, тези над 65 години и други. Хората в риск трябва да бъдат идентифицирани и да се определят приоритети за техните здравни услуги;

– да установява приоритетите по отношение на здравните потребности на семейството. При определяне на приоритетите трябва да се вземат предвид: обхватът на проблема, т.е. броят на засегнатите лица, възрастовите групи, местожителството на засегнатите, въздействието на проблема върху семейството и доколко той е неотложен;

– да мобилизира здравните ресурси. Здравните ресурси често са предназначени за специфични възрастови групи, категории болести или определени групи от хора, които живеят в една общност. Трябва да има връзка между здравните ресурси и идентифицираните здравни проблеми в общността;

– да осигурява основни здравни грижи, които са достъпни, приемливи, подходящи и

от които хората имат необходимост. Основните здравни услуги трябва да бъдат адекватни на нуждаещите се от тях. Достъпността означава, че услугите са: налични, когато от тях има необходимост и са подходящи по вид и количество. Това предполага, че хората могат да си позволят тези услуги.

Ето защо към така формулираните специфични дейности [5] научнообосновано се анализират и аргументират автономността в сестринската практика, което е и в основата на съвременните постановки за развитие на професията.

Заключение

Специфичните дейности, които изпълнява медицинската сестра в първичната медицинска помощ, доказват, че основната ѝ цел е опазване и подобряване на общественото здраве.

На медицинските сестри в първичната медицинска помощ са необходими знания и умения за реализиране на специфични подходи, чрез които да се идентифицират различните фактори, свързани с промоция на здравето и профилактика на болестите. В своята съвкупност специфичните сестрински интервенции способстват за развитие на добра сестринска практика с фокус опазване на общественото здраве.

Библиография

1. Александрова, М, Москов А. Развитие на сестринската професия в България и влиянието на Европейските държави, Сестринско дело, 4, 2001.
2. Александрова М. Модели за непрекъснато обучение на медицинските сестри. Съвременното образование – мисия и визия. Благоевград, Унив. издателство „Неофит Рилски'', 2010.
3. Добрилова П, Златанова Т. Обучението на медицинските сестри като гаранция за качество на тяхната дейност. Девета международна конференция „Предизвикателства пред съвременната икономика", София, 2012, 1309-1318.
4. Стамболова Ив, Александрова М. Участие на медицински специалисти в проект за преструктуриране на ПМП в България. Сестринско дело, 2001, 8(4) 26-28.
5. Чамов К. Роля и място на медицинската сестра в условията на съвременния мениджмънт. Социална медицина, Л, 2002.
6. Чанева Г. Качеството на сестринските грижи като приоритет. София, „Артик 2001", 2008.
7. Янкова Г. Удовретвореността на пациента – индикатор за качество на сестринските грижи, XI национална научна сесия за студенти и преподаватели, Плевен, октомври 2012, Сборник доклади, 103- 107.

✉ *Адрес за кореспонденция:*

Доц. Павлинка Добрилова
Филиал „Проф. д-р Иван Митев"
Медицински университет – София
Университетски комплекс, Корпус 1
3000 Враца